

PLATFORMA INTERNAȚIONALĂ CRIMEEA - INSTRUMENT INOVATIV PENTRU REZILIENȚA SUVERANĂ A UCRAINEI

Prof. univ. dr. Nasty VLĂDOIU

Abstract

The Crimea Platform provides a flexible international format that structures a long-term vision for the occupation of Crimea, strengthening international efforts and synergies at intergovernmental, parliamentary and expert level. The real benefits of the Crimea Platform lie in increased international attention which will act as a real factor in preventing violations of human rights and fundamental freedoms, torture and inhuman or degrading treatment, and not least political oppression, attributed to the Russian occupation authorities¹.

Keywords: *Crimean Platform, sovereign resilience, public international law, human rights.*

I. Introducere și succinte aspecte diacronice

24 august 2021 este data care marchează cea de-a 30-a aniversare de la restau-rarea independenței Ucrainei. Din păcate, 7 din cei 30 de ani, statul ucrainean a trebuit să se confrunte cu agresiunea militară lansată de către Federația Rusă în anul 2014, soldată cu ocuparea ilegală a Republicii Autonome Crimeea, a orașului Sevastopol, și a câtorva raioane aparținând regiunilor Donețk și Luhansk.

Rezultatul non-fast al confruntărilor militare din Ucraina s-a materializat într-un număr de peste 13.000 de persoane care și-au pierdut viața, dintre care 3.300 - civili. Totodată, trebuie precizat că un număr impresionant de persoane (aproximativ un milion cinci sute) a trebuit să părăsească zonele de conflict lăsând în urmă locuințele și bunurile agonisite de-a lungul vieții, fiind nevoiți să se deplaseze în interiorul teritoriului Ucrainei în vederea stabilirii noilor locuri în care să trăiască.

Războiul Federației Ruse împotriva Ucrainei este considerat a fi de natură existențială și reprezintă o reală amenințare pentru sistemul de relații internaționale și de securitate, care este fundamentat pe reguli și principii solide ale dreptului internațional public.

---

¹ This article is based on materials produced by the Ukrainian authorities on the Crimean Platform.

Din perspectiva comunității internaționale se poate observa în mod facil susținerea în mod consecvent a independenței, suveranității și integrității teritoriale a statului ucrainean, în cadrul frontierelor recunoscute la nivel internațional. Totodată, comunitatea internațională a adoptat o poziție de condamnare fermă a ocupației ilegale a Republicii Autonome Crimeea, a orașului Sevastopol, precum și a agresiunii militare din anumite raioane ale regiunilor Donețk și Luhansk.

Afirmația de mai sus, se susține și este confirmată prin intermediul unor documente aprobate la nivel internațional, după cum urmează:

- Rezoluția AG ONU privind integritatea teritorială a Ucrainei (68/262);
- 5 rezoluții AG ONU privind situația drepturilor omului în Crimeea (71/205, 72/190, 73/263, 74/168, 75/192);
- 3 rezoluții AG ONU privind militarizarea Crimeii și unor zone aparte ale Mării Negre și Mării Azov (73/194, 74/17, 75/29);
- 5 rezoluții ale Consiliului ONU pentru drepturile omului care prevăd examinarea de către Înalțul Comisar al ONU pentru drepturile omului a rapoartelor privind situația drepturilor omului în Ucraina;
- 12 decizii ale Consiliului Executiv UNESCO privind monitorizarea situației din Crimeea;
- 7 rezoluții ale AP OSCE privind încălcarea dreptului internațional de către Federația Rusă în raport cu Ucraina;
- 20 de rezoluții și recomandări ale Adunării Parlamentare a Consiliului Europei în sprijinul integrității teritoriale, solicitând Rusiei să oprească agresiunea și încălcările drepturilor omului, decizii ale Consiliului de Miniștri al Consiliului Europei în sprijinul suveranității Ucrainei în cadrul frontierelor recunoscute la nivel internațional.

Documentele de mai sus demonstrează fără niciun echivoc susținerea covârșitoare pentru integritatea teritorială a Ucrainei și evidențiază totodată liniile politicii internaționale vizavi de Crimeea aflată sub ocupația Federației Ruse.

Având în vedere cele de mai sus, se impune adoptarea în mod urgent a unor acțiuni concertate ale comunității internaționale, care trebuie să aibă ca fundament viziunea pe termen lung privind inversarea consecințelor negative ale ocupației Federației Ruse în această zonă, și a încercării acesteia de a anexa Crimeea, și totodată, asigurarea restaurării integrității teritoriale a Ucrainei în cadrul frontierelor sale recunoscute la nivel internațional.

II. Reziliența suverană a Ucrainei - între deziderat și necesitate

Dacă, pentru alte state, **reziliența suverană** reprezintă un deziderat, am putea afirma, fără teama de a greși, că în cazul Ucrainei aceasta este o reală necesitate iar statul ucrainean trebuie să fie susținut de întreaga comunitate internațională într-un mod solidar activ.

Reziliența este un concept susceptibil de a fi utilizat în varii domenii de activitate, însă noi ne vom concentra asupra conceptului de **reziliență suverană**, concept cu o incidență crescândă la nivel internațional.

Pentru a stabili cu exactitate definiția conceptului de reziliență suverană, trebuie amintită dimensiunea conceptuală a suveranității, care are o structură dihotomică, cu o componentă internă și una externă. Din perspectiva suveranității interne guvernează principiul *cujus regio ejus religio* (în traducere liberă, numai statul are autoritate asupra teritoriului și populației acestuia), din perspectiva suveranității externe guvernată de principiul *rex est imperator in regno suo* (ceea ce, în traducere liberă, înseamnă că statele se recunosc reciproc având ca fundament autoritatea exclusivă a statului).

Suveranitatea reprezintă un concept într-o continuă metamorfoză, dată fiind paradigma provocărilor actuale, precum globalizarea, organizațiile interguvernamentale, dezvoltarea intensă a societății informaționale, crizele economice mondiale, criza sanitară la nivel global provocată de SARS-COV-2 etc. Acest concept a migrat în ultima perioadă de la o geometrie cât de cât fixă și stabilă, la o geometrie variabilă, și din cauza unor amenințări grave cu care se confruntă omenirea astăzi, precum: vidul de reglementare privind inteligența artificială, terorismul internațional, problematica de mediu cauzată de încălzirea globală etc.

Având în vedere cele de mai sus, **reziliența suverană**, concept relativ nou, reprezintă, în opinia noastră, **capacitatea unui stat de a restabili ordinea internă sau externă, după caz, în urma producerii unor dezechilibre de suveranitate care pot fi generate de diferiți factori.**

Desigur că agresiunea militară și războiul, în general, reclamă și impun existența unui nivel înalt de reziliență suverană, prin care statele victimă încearcă să restabilească echilibrul pre-existent acestor acțiuni nedorite provocate de anumiți agresori. Cu toate acestea, **reziliența suverană**, în timpurile actuale, se află într-o interdependență cel puțin bilaterală și desigur multilaterală, care oferă eficiența reală a instrumentelor și instituțiilor de drept internațional public și care creează, totodată, ideea de solidaritate a comunității internaționale.

Dezideratul societății internaționale, în general, și al organizațiilor internaționale interguvernamentale, în special, constă în a avea ca membri state cu un nivel înalt de reziliență suverană, pentru că numai în acest mod suveranitatea partajată și delegată într-un anumit scop, din partea membrilor respectivi, va oferi eficiență, siguranță și putere celor dintâi.

III. Platforma internațională Crimeea – instrument inovativ pentru reziliența suverană a Ucrainei

Autoritățile statale ucrainene afirmă că, începând cu anul 2014, după încercarea de anexare ilegală a Crimeii de către Federația Rusă, situația peninsulei a suferit o

deteriorare îngrijorătoare în mai multe sfere de interes, pornind de la militarizare, schimbarea structurii demografice a populației din Crimeea, discriminare sistemică etnică și religioasă, și ajungând până la persecuții de tip politic, implementarea unor politici iresponsabile privitoare la mediu, nesocotirea respectului privind patrimoniul mondial UNESCO din Crimeea și chiar expulzarea unor reprezentanți ai mass-mediei independente din peninsula.

Totodată, Ucraina evidențiază scopul politicii perturbatoare a Federației Ruse, materializat în realizarea legitimării încercării de anexare a Crimeii, întărirea status quo-ului și proiectării puterii militare din Crimeea în regiunea Marea Azov – Marea Neagră și Marea Mediterană.

Descurajarea politicii externe cu tendințe agresive pe care o practică Federația Rusă, revenirea Moscovei în cadrul strict oferit de dreptul internațional și, totodată, restabilirea unui climat de securitate în regiune, reprezintă obiective care excedează interesul național exclusiv al Ucrainei, evidențiindu-se un real interes regional și chiar internațional.

Având în vedere obiectivele importante mai sus menționate, Ucraina vine în întâmpinare și propune partenerilor săi regionali și internaționali, un nou format de consultare și coordonare a eforturilor comune – Platforma Crimeea.

Platforma Crimeea configurează un format internațional flexibil, care structurează o viziune pe termen lung a ocupării Crimeii, a consolidării eforturilor internaționale și a sinergiilor la nivel interguvernamental, parlamentar și de experți.

Obiectivul principal al acestui instrument de drept internațional este eliberarea Crimeii de sub ocupația ilegală rusă, reinstaurarea controlului statului ucrainean asupra acestui teritoriu și totodată reintegrarea socială în urma întoarcerii cetățenilor ucraineni, victime ale ocupației.

În cadrul Platformei Crimeii se va urmări consolidarea politicii privind nerecunoașterea încercării de anexare a Crimeii, iar participanții la Platformă vor delibera asupra principalelor elemente comune ale politicii de nerecunoaștere care se dorește a se finaliza cu încheierea unui memorandum al cărui conținut va cuprinde principiile directe care trasează „liniile roșii” comune din această perspectivă.

Totodată, participanții la Platforma Crimeea vor respecta liniile directe, vor schimba informații referitoare la potențialele încălcări, vor elabora măsuri preventive și vor folosi contactele diplomatice pentru a îndemna țările terțe să urmeze exemplul.

Beneficiile reale ale Platformei Crimeea constau în sporirea atenției internaționale care va acționa ca un adevărat factor de prevenire a încălcării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, a torturii și tratamentelor inumane sau degradante, și nu în ultimul rând a opresiunii politice, atribuite autorităților ruse de ocupație.

Un alt avantaj poate fi materializat în proiectele de menținere a legăturilor dintre peninsula temporar ocupată și Ucraina continentală, care vor facilita accesul la

serviciile administrative din Ucraina pentru rezidenții din Crimeea, asigurându-le în acest sens oportunități educaționale largite și păstrând identitățile culturale pentru comunitățile temporar ocupate.

Nu în ultimul rând, dezocuparea Crimeii și revenirea acesteia la Ucraina va reintegra pe lista beneficiilor rezidenților din Crimeea locurile, inaccesibile momentan, care oferă oportunitatea participării la procesele economice, comerciale, științifice, sportive și culturale, la nivel european și global.

Plusvaloarea contribuției Ucrainei la cauza Platformei Ucrainei constă în originalitatea ideii de a iniția crearea unui nou format internațional care să servească atât intereselor ucrainene, cât și intereselor comunității internaționale din perspectiva protecției ordinii bazate pe reguli și a intereselor statelor de la Marea Neagră și din regiunea mediteraneană.

Un alt aspect important privitor la contribuția ucraineană în cadrul Platformei Crimeea constă în oferirea de date și expertize analitice, atât guvernamentale cât și neguvernamentale, cu privire la amenințările generate de ocuparea temporară a Crimeii.

IV. Formatele posibile ale activității Platformei Crimeea și importanța participării în cadrul acesteia

Platforma Crimeea oferă următoarele formate posibile privitoare la desfășurarea activității, după cum urmează:

- Summituri la nivelul șefilor de stat și de guvern;
- Întâlniri la nivelul miniștrilor MAE;
- Reuniune parlamentară pe marginea sesiunilor adunărilor parlamentare ale CoE, OSCE, NATO și parlamentare;
- Comitetul de coordonare la nivelul reprezentanților misiunilor diplomatice ale statelor și organizațiilor participante la Kiev + MAE din Ucraina (coordonare generală / probleme politice).
- Grupuri de lucru *ad-hoc* sau permanente (de exemplu, cu privire la politica de nerecunoaștere, la sancțiuni, la securitatea și libertatea de navigație, la încălcarea drepturilor omului și a dreptului umanitar internațional, la amenințările de mediu etc.) În funcție de problemă, grupurile, pe lângă reprezentanții misiunilor diplomatice, pot reuni experți din capitale;
- Rețea internațională de experți.

Facem precizarea că nu este prevăzut un secretariat dedicat, lucrările practice de coordonare urmând a fi realizate de misiunile din Kiev și MAE din Ucraina.

Din perspectiva expectației pe care Platforma Crimeea o are din partea statelor participante, identificăm următoarele:

- Participarea la cel mai înalt nivel politic posibil în cadrul Summitului;
- Susținerea Declarației Summitului;

- Participarea în cadrul activităților principale referitoare la *nerecunoaștere; sancțiuni; securitate și libertate de navigație; drepturile omului și dreptul internațional umanitar; economie și mediu.*
- Posibilitatea preluării conducerii într-unul dintre domeniile de activitate existente;
- Organizarea, coorganizarea și participarea activă în cadrul evenimentelor tematice, atât la nivel național, cât și internațional și în cadrul evenimentelor secundare structurate în principalele întâlniri și/sau sesiuni ale organizațiilor internaționale;
- Inițierea, cosponsorizarea și votarea proiectelor de documente privitoare la problema Crimeii, din cadrul organizațiilor internaționale, și, totodată, desfășurarea activităților de *face lobby* cu terțe părți în vederea susținerii unor astfel de documente.

*

Din perspectiva partenerilor care și-au exprimat, până în acest moment, disponibilitatea de a participa la Platforma Crimeea, se prefigurează cel puțin două categorii, după cum urmează:

1) categoria partenerilor care și-au exprimat sprijinul privitor la inițiativa de creare a Platformei Crimeea – Australia, Austria, Țările de Jos, România, Polonia, Slovenia, Uniunea Europeană;

2) categoria partenerilor care și-au exprimat disponibilitatea de a participa activ în cadrul Platformei Crimeea – Regatul Unit al Marii Britanii, Statele Unite ale Americii, Canada, Germania, Danemarca, Lituania, Estonia, Republica Cehă, Slovacia, Georgia și Turcia.

Considerăm un aspect deosebit de important, din perspectiva atitudinii de respect al dreptului internațional public, faptul că Federația Rusă a fost invitată să participe la Platforma Crimeea în scopul de inițiere a unui dialog privitor la dezocuparea Crimeii.

Activitatea oficială a Platformei Crimeea va fi lansată în cadrul Summitului la nivel de Șef de stat și de guvern, planificat pentru data de 23 august 2021, la Kiev.

Președintele României, Klaus Iohannis, a fost invitat să se alăture Platformei Crimeea, în cadrul unei vizite de lucru, în perioada precizată, la Kiev. Partea ucraineană și-a exprimat deja interesul primirii vizitei președintelui României și are ca expectație ca țara noastră să fie reprezentată la cel mai înalt nivel în cadrul Platformei, alături de SUA, UE și alte state din regiunea noastră comună, care deja au confirmat participarea.

Ca deziderat în cadrul Summitului, este planificată adoptarea unei Declarații, care va deveni un document fundamental al Platformei Crimeea și va stabili politica Ucrainei și a statelor care s-au alăturat Platformei, din perspectiva eliberării Crimeii de sub ocupație.

Prezența României, la cel mai înalt nivel, în cadrul Platformei Crimeea ar fi una deosebit de importantă, atât pentru statul ucrainean vecin și prieten, cât și pentru

întreaga regiune, mai ales în contextul în care țara noastră a creat un instrument extrem de eficient pentru dezvoltarea rezilienței, materializat în înființarea Centrului Euro-Atlantic pentru Reziliență - E-ARC, inaugurat în luna mai 2021.

România va putea răspunde, astfel, într-un cadru mult mai bine organizat, tuturor provocărilor complexe și sofisticate de natură geopolitică și de securitate, și totodată va putea oferi un model care este deja apreciat de către Alianța Nord-Atlantică, Uniunea Europeană și de către partenerii noștri la nivel internațional².

Este imperios necesar de a readuce în atenție spusele istoricului Lucian Boia, care considera că România „este o țară care privește spre toate punctele cardinale”³, ocupând un spațiu deschis, caracterizat „de o extraordinară combinație de infuzii etnice și culturale venite din toate direcțiile”⁴. Conform analizei istoricului, românii adaugă o notă distinctă civilizației europene, materializată în dezideratul de unire între Est și Vest, concluzionând că țara noastră reprezintă „aproape o sinteză a Europei”⁵.

În concluzie, ne exprimăm dorința pentru un succes deplin al Platformei Crimeea, care conferă fără doar și poate încrederea în viitorul inovativ al dreptului internațional public.

---

² Discurs Klaus Iohannis, București, 31 mai 2021, cu ocazia inaugurării Centrului Euro-Atlantic pentru Reziliență - E-ARC

³ L. Boia, *România, țară de frontieră a Europei*, Ed. Humanitas, București, 2012.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.